

Bohatá diskusia účastníkov sympózia k hodnotným príspevkom ukázala, že človek je nielen bytosť spytujúca sa a schopná hľadať odpovede, ale i to, že "k podstate človeka patrí práve nedefinovateľnosť" (M. Scheler), alebo, ako hovorí K. Jaspers, že "človek je vždy viac, než sa o ňom vie".

Napriek tomu sa účastníci sympózia, ktoré nadviazalo na minulooročné *Kierkegaardove dni a Iniciatívy záchrany nádeje pre život*, rozchádzali so želaním opäť sa stretnúť.

Peter Krchnák

PhDr. Peter Krchnák
Katedra spoločenských vied FE TU
T. G. Masaryka 24
960 53 Zvolen
SR

KONFERENCIA O HENRI POINCARÉM

V dňoch 14. - 18. mája 1994 sa v severofrancúzskom meste Nancy uskutočnil medzinárodný kongres venovaný dielu Henri Poincarého, významného francúzskeho matematika, fyzika a filozofa, ktorý sa tu narodil pred 140 rokmi, 29. 4. 1854. Poriadateľom kongresu bol Archív H. Poincarého a Univerzita Nancy 2. Pritom, ako vo svojom otvorení prejav podotkol **Gerhard Heinzmann**, riaditeľ Archívu a vedúci katedry filozofie na Nancy 2, voľba humanitnej, a nie prírodovednej časti Univerzity ako miesta konania kongresu bola zámerná. Hlavným cieľom kongresu bolo zvýrazniť Poincarého prínos do filozofie.

Tomu zodpovedal aj program kongresu, ktorý prebiehal paralelne v troch sekciách. Prvá sekcia bola venovaná Poincarého matematickému a fyzikálnemu dielu, druhá jeho filozofickému dielu a tretia pragmatizmu a fenomenológii a ich vzťahu k Poincarého konvencionizmu a intuicionizmu.

Celkovú odznelo 12 plenárnych prednášok a 104 prednášok v sekciách od prednášateľov z 30 štátov. Kongres prebiehal v troch jazykoch, francúzskom, anglickom a nemeckom, bez prekladu. Diskutovalo sa trojjazyčne, pričom prednášajúci plynule prechádzali z jedného jazyka do druhého.

Sledovať všetky prednášky bolo v silách jedine trojjedinej bytosti, preto na vykreslenie celkového obrazu uvediem iba niekoľko vybraných prednášok, ktorých som sa sám zúčastnil. V matematickej sekcii ma zaujala prednáška austrálskeho topológa **Johna Stillwella** na tému *Poincaré, geometria a topológia*, v ktorej bez jediného vzorca, len pomocou obrázkov ukázal vývin Poincarého diela od teórie funkcií komplexnej premennej cez geometrickú teóriu dynamických systémov až po algebraickú topológiu. Zaujímavá bola

aj prednáška **Arthura I. Millera** z Veľkej Británie s názvom *Prečo Poincaré neobjavil špeciálnu teóriu relativity*, založená na analýze korešpondencie Poincarého s Lorentzom a inými súvekými fyzikmi. V sekcii venovanej Poincarého filozofii bola veľmi zaujímavá prednáška **Antonia Draga** z Talianska *Poincaré versus Peano* o princípe matematickej indukcie, v ktorej sa rozoberali filozofické motívy vedúce k rôznemu pojatiu aritmetiky. Vari najjasnejšou prednáškou, akú som kedy počul, bola prednáška amerického filozofa **Charlesa S. Chiharu** venovaná vzťahu Poincarého k logicizmu. Určitým sklamaním naproti tomu bola prednáška **Michaela Dethlefsena**, ktorý sa pustil na neistú pôdu analógií medzi intuicionizmom a nemeckou romantikou, predovšetkým Schellingom. V tretej sekcii bola zaujímavá prednáška **Jana Woleňského** z Poľska o úlohe Husserla pri vývine sémantiky.

Na kongrese bolo pomerne málo účastníkov z krajín bývalého východného bloku. Výnimku tvorilo Poľsko s tromi prednášajúcimi. Zo Slovenska som bol sám. Predniesol som prednášku na tému *Poincarého filozofia geometrie ako filozofická interpretácia Erlangenského programu F. Kleina*.

Azda najzávažnejším poznatkom, ktorý som si z konferencie odniesol je, že Poincaré je bráný vážne aj ako filozof a že zaoberanie sa jeho dielom, ktoré na Slovensku malo vždy príchut určitej exkluzívnosti, je činnosťou, ktorej sa venujú stovky odborníkov na celom svete - od Mexika, Chile a Uruguaja až po Arménsko, Austráliu a Čínu. Preto by azda bolo vhodné aj na Slovensku prestať ignorovať smery, ktoré poskytujú menej istôt a zaručených právd, než rôzne odrody realizmu (či už vo forme materializmu alebo logicizmu). Jedným z nich je aj konvencionalizmus Henri Poincarého.

Ladislav Kvasz

RNDr. Ladislav Kvasz
Katedra humanistiky MFF UK
Mlynská dolina
842 15 Bratislava
SR